

Toimetus ja tallitus

TALLINNAS,

Pagari uul. nr. 1

Toimetaja kõnetunnid

kella 12—1.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.

ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS

ülemjuhataja staabi väljaandel.

Tellimise hind kättesaatmisega: Iga 10 numbri eest 5 marka.

Kuulutuste ja teadaannete hind: Iga korpusrea eest 50 penni.

Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabariigi postiasutused ja era-raamatukauplused.

Nr 38.

Laupäewal, 6. detsembril 1919.

I. aastakäik.

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Ülendused.
2. Väljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakästudest.
3. Sõjainistri päewakäst nr. 86.

Üleüldine osa:

1. Kaotused sõjas enne ja nüüd.
(Dr. G. Bobart.)
2. Saksa kapitulatsiooni põhjused 11. novembril 1918.
3. Ludendorffi sõjamälestused.
4. Seisukord meie väerindadel.
5. Kuidas üks ohwitser oma kohuseid isamaa vastu täidab.
6. Teadaanne.

Ametlik osa.

Ülendused.

Väljawõtted kästudest Wabariigi sõjawägedele

Nr. 243.

Tallinnas, 28. novembril 1919.

Tallinna tagawara polgu waltweebliid Jaan Soru, Magnus Kast ja Johannes Grauberg ja noorem alamohwitserid Jaan Inuus ja Martin Wilibert ülendatse ohwitseri asetäitjaks, 28. novembrist s. a. arwates.

7-da jalawäe polgu reamees Walter Pohlal ülendatse ohwitseri asetäitjaks, 1. okt. s. a. arwates.

Nr. 245.

Tallinnas, 28. novembril 1919.

§ 1. Riisjaroopalise soomusrongi nr. 4 komandant alamkapten Hendrik Tamu ülendatse kapteni, wanusega 26-ist juunist 1919.

§ 2. Riisjaroopalise soomusrongi nr. 3 komandant alamleitnant Edgar Meggo ülendatse leitnanti, wanusega 6-ist juunist 1919

§ 3. Allpool tähendud soomusrongide diriisi tagawara bataljoni ohwitserid ülendatse:

Alamleitnandist — leitnandits:

1. Leo Rööfel, wanusega 6-ist juulist 1919.

Sipnikkudest — alamleitnantidets:

1. Rudolf Pelt, wanusega 8-ist aprillist 1919.
2. Walter Proosa, " 22-ist aprillist 1919.
3. Karl Krimann, " 19-ist juunist 1919.
4. August Ugurajuja, " 30-ist juunist 1919.
5. Johannes Usen, " 24-ist juulist 1919.

§ 4. Allpool tähendud 5-da jalawäe polgu ohwitserid ülendatse:

Alamleitnantidest — leitnantidets:

1. Heinrich Wästrik, wanusega 29. aprillist 1919.
2. Ado Timpmann, wanusega 10. maist 1919.
3. Artur Rindorf, wanusega 1. augustist 1919.
4. August Preis, wanusega 13-ist augustist 1919.

Sipnikkudest — alamleitnantidets:

1. Rudolf Kerberg, wanusega 3. weebruarist 1919.
2. Oskar Rööster, wanusega 24-ist märtsist 1919.
3. Hans Tammi, " 11-ist aprillist 1919.
4. Karl Moor, " 13-ist aprillist 1919.
5. Aleksander Mikker, wanusega 19. aprillist 1919.
6. Georg Liim, wanusega 28-ist aprillist 1919.

Nr. 246.

Tallinnas, 28. novembril 1919.

§ 1.

Allpool tähendud 4-da jalawäe polgu ohwitserid ülendatse:

Leitnantidest — alamkaptenidets:

1. Johannes Uuskam, wanus. 18. maist 1919.
2. Jaan Mets, " 13. augustist 1919.

Alamleitnantidest — leitnantidets:

1. Aleksander Takel, wanus. 5. maist 1919.
2. Peeter Kalmann, " 6. maist 1919.
3. Eduard Paurmann, " 13. maist 1919.
4. Gustaw Kasemets, " 16. maist 1919.
5. Konstantin Rosenstein, wanus. 9. juunist 1919.
6. Eduard Reimthal, wanus. 10. juunist 1919.
7. Karl Maarits, " 18. juunist 1919.
8. Ludwig Rajat, " 20. juunist 1919.

Sipnikkudest — alamleitnantidets:

1. Hans Wanaus, wanus. 22. jaanuarist 1919.
2. Oswald Hansen, " 9. weebruarist 1919.
3. Aleksander Einbaur, " 1. märtsist 1919.
4. Eduard Raubsepp, " 2. märtsist 1919.

5. August Hein,	"	4. märtsist 1919.
6. Mart Saarepera,	"	13. märtsist 1919.
7. Ferdinand Leimbof,	"	25. märtsist 1919.
8. Johannes Wärmik,	"	27. märtsist 1919.
9. Harald Lepitsen,	"	9. aprillist 1919.
10. Eduard Marguſson,	"	15. aprillist 1919.
11. Erich Kerde,	"	3. maist 1919.
12. Jakob Luberg,	"	5. maist 1919.
13. Robert Eichwald,	"	11. maist 1919.
14. Oskar Pöller,	"	16. maist 1919.
15. Johan Pool,	"	28. maist 1919.
16. Herman Rätsep,	"	20. juunist 1919.

Nr. 247.

Tallinnas, 28. novembril 1919.

Satala partisaani bataljoni ülem alamkapten Otto Didermann ülendatse kiidumäärt teenistuse eest kapteniks, wanusega 18-st aprillist 1919 a.

§ 2. Allpool tähendub 1-se suurtükiväe polgu ohvitserid ülendatse:

Alamkaptenid — kapteniks:

1. Jaan Tõnisson, wanusega 3. juulist 1919.

Leitnandid — alamkapteniks:

1. Oskar Palu, wanusega 17-st märtsist 1919.

Alamleitnandid — leitnandidiks:

1. August Ringo, wanusega 9-st augustist 1919.

§ 3. Allpool tähendub 1-se jalaväe polgu ohvitserid ülendatse:

Leitnandid — alamkapteniks:

1. Otto Janson, wanusega 23-st märtsist 1919.

Lipnikkudest — alamleitnantideks:

1. Johannes Keremann, wanusega 19 maist 1919.
2. Johannes Brunbach, wanusega 13-st septembrist 1919 a.

§ 4. Kindralstaabi Wälikuse noorem täskubetäitja ohvitser alamleitnant Friedrich Tomingas ülendatse leitnandidiks, wanusega 6-st juulist 1919.

§ 5. Allpool tähendub Wabariigi Raitse-Viibu ohvitserid ülendatse:

Alamleitnandid — leitnandidiks:

1. Oskar Suursööbt, wanusega 7. juulist 1919.

Lipnikkudest — alamleitnantideks:

1. Gustaw Thälfeldt, wanusega 3. märtsist 1919.
2. Otto Raju, wanusega 15. märtsist 1919.
3. August Oram, wanusega 14. aprillist 1919.
4. Ferdinand Tammuš, 21. septembrist 1919.

§ 6. 2-st jalaväe polgu lipnik Andrei Linson ülendatse alamleitnandidiks, wanusega 1-st märtsist 1919.

§ 7. Tartu kooliõpilaste bataljoni lipnik Madis Raabe ülendatse alamleitnandidiks, wanusega 21-st maist 1919.

§ 8. Kalevi Malewa tagawara roodu lipnik Willem Meimeer ülendatse alamleitnandidiks, wanusega 6-st juunist 1919.

Nr. 248.

Tallinnas, 28 novembril 1919.

§ 1.

1-se diviisi staabist leitnant Jakob Waska ülendatse alamkapteniks, wanusega 28-st märtsist 1919.

§ 2.

Sõjaväe ringkonna kohtust leitnant Johan Erik ülendatse alamkapteniks, wanusega 2-st aprillist 1919.

§ 3.

1-se diviisi tagawara bataljoni leitnant Johannes Siir ülendatse alamkapteniks, wanusega 12. juunist 1919.

§ 4.

Allpool tähendub 1-se suurtükiväe polgu ohvitserid ülendatse:

Leitnandid — alamkapteniks:

1. August Rattiste, wanusega 3-st augustist 1919.

Alamleitnandid — leitnandidiks:

1. Edwin Luha II, wanusega 9-st juunist 1919

§ 5.

Allpool tähendub laiaroopalise soomusrongi „Kapten Frw'e“ ohvitserid ülendatse:

Alamleitnantidest — leitnantideks:

1. Edgar Susi, wanusega 18-st märtsist 1919.

2. Johan Wasar, „ 6-st juunist 1919.

3. Hermann Riis, „ 14-st juunist 1919.

Lipnikust — alamleitnandidiks:

1. Jaan Kurrik, wanusega 6-st juunist 1919.

§ 6.

Soomusrongide diviisi staabist alamleitnant Reinhold Tomingas ülendatse leitnandidiks, wanusega 1-st juunist 1919.

§ 7.

Allpool tähendub 1-se jalaväe polgu ohvitserid ülendatse:

Lipnikkudest — alamleitnantideks:

1. Adam Kolmberg, wanusega 27-st weebruarist 1919.

2. Alfred Osman, „ 24-st märtsist 1919.

Nr. 249.

Tallinnas, 29. novembril 1919.

Rannavalve, Sibe- ja Peastejaamade Wälikuse ülem leitnant Johannes Herm ülendatse Püha Georgi Ordeni põhikirja § 49 põhjal wanemaks leitnandidiks, wanusega 25-st novembrist 1917.

Nr. 252.

Tallinnas, 2. detsembril 1919.

§ 1. Allpool tähendub laiaroopalise soomusrongi nr. 2 ohvitserid ülendatse:

Alamkapteniteſt kapteniteſt:

1. Hugo Lepp, wanusega 18-st märtsist 1919.

2. Edwin Reinwaldt, „ 5-st maist 1919.

Lipnikust alamleitnandidiks:

1. Jaan Janson, wanusega 4-st aprillist 1919

§ 2. Laiaroopalise soomusrongi nr. 5 pealt leitnant Nikolai Ermann ülendatse alamkapteniks, wanusega 29-st maist 1919 a.

§ 3. Allpool tähendub Satala partisaanide bataljoni ohvitserid ülendatse:

Leitnant alamkapteniks:

1. Tõnis Kõeru, wanusega 15-st juulist 1919.

Alamleitnantidest leitnantideks:

1. Artur Hehe, wanusega 23-st weebruarist 1919.

2. August Laabjaru, „ 10-st aprillist 1919.

§ 4. Riisaroopalise soomusrongi nr. 1. komandandi abi leitnant Georg Lemwald ülendatse alamkapteniks, wanusega 20-st juulist 1919.

§ 5. Allpool tähendub 5-da jalaväe polgu ohvitserid ülendatse:

Alamleitnantidest leitnantideks:

1. Felix Kõose, wanusega 14-st juunist 1919.

2. Johannes Sõgi, „ 3-st juulist 1919.

Lipnikust alamleitnandiks:

1. Rudolf Lintz, wanusega 22-st juunist 1919.
§ 6. Korraldus-Walitsuse tagawara wägede jaostonna adjutant lipnik Hermann Wunn ülendatse alamleitnandiks, wanusega 26-st aprillist 1919.

Sõjawägede Ülemjuhataja
Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Wäljawõtted sõjawägede ülemjuhataja päewakäskudest.

Nr. 769.

Tallinnas, 24. nowembril 1919.

Kõikidele Sõjaministeeriumi alla kuuluwates asutustes teeniwatele eraisikutele, kes peale rahalise palga sõburi normi järele toidunaineid ilma maksuta saawad (nagu naisarstid, punaseristi ja sinise tähe det, nais-sanitarid, mees- ja naiskirjutajad j. n. e ja kes siamaale tubakat saanud ei ole, käsen 1-st detsembrist f. a. wälja anda ka tubakat, sõjawäelastele määratud normi järele ilma maksuta.

Nr. 782.

Tallinnas, 29. nowembril 1919.

§ 1.

Silmas pidades, et endise Scoutide ülema Henry Reissar'i poolt kuni 19. juulini f. a., millal temaga leping lõpetati, mitmesugustel põhjustel scoutidele osa palkustid maksmata jäi, scoudid aga teistesse rahwawäe osadesse üle minnes osalt tagant järele palga neis wäeosades kätte said, osalt aga praegu weel ilma on, käsen kõikide wäeosade ja asutuste ülemaid kuni 19. juulini Reissar'i käest saamata jäänud pall ja muud rahad wiibimata tagant järele wälja maksta.

Ühtlasi käsen wäljamaksmist 15. detsembrist lõpetada ja Reissar'i Scouts bataljoni likwideerimise komisjonile, Bagari tänawal nr. 1, saata 25. detsembrist f. a. täpiperalseid teateid kõikidele endistele Reissar'i scoutidele tagant järele maksetud pallade, lihapalkade (päewaraha), seebi, tubaka ja suhkru rahade üle kuni 19. juulini 1919, wiimane päew ühes arwatud.

§ 2.

Rohustan kõikide wäeosade ja sõjawäe asutuste ülemaid Reissar'i Scouts bataljoni likwideerimise komisjonile 25. detsembrist f. a. saata järgmisi teateid:

Kui palju on kuni 19. juulini f. a. Reissar'i Scouts bataljonile wälja antud ehk sinna üle läinud sõburiatega kaasa wiidud igasugust sõjawarustust ja toidumoonu, kui palju on scoutidele üle tulnud (täielik nimekirj), millal ja misuguse warustuse enesega kaasa toonud. Kui palju on Reissar'i Scouts bataljon 19. juulist f. a. pärandanud praegusele tegewale scouts bataljonile, Tallinna tagawara polgule ja teistele wäeosadele ja sõjawäe asutustele igasugust warandust.

Nr. 784.

Tallinnas, 30. nowembril 1919.

Merejõudude juhataja ase-admiral Pitka raporteeris, et tema oma termislike sefsutorra pärast oma kohuseid täita ei saa. Sellepärast nimetan Merejõudude juhataja ajutiseks asetäitjaks Hannawalwe, Side- ja Peastejaamade ülema wanem-leitnant Herm'i, 28-st nowembrist 1919 arwates.

Nr. 785.

Tallinnas, 30. now. 1919.

Walga linna garnisoni ülemaks määran 3-da diviisi ülema Kindral-Major Põbber'i kõigi õigustega,

mis garnisoni ülemale on ettenähtud garnisoni määrustikkus, 28. nowembrist f. a. arwates.

Nr. 786.

Tallinnas, 30. now. 1919.

§ 1.

Käsen sõjawäe ja sõjaaegseid ametnikka, kui nemad tats kuud ohwitseride referwis on wiibinud ja oma teadmiste puudusel ehk mõnel muul põhjusel (wälja arwatud arstlike komisjoni poolt tunnistatud haigus) staatides ettenähtud kohtade peale määrust ei ole saanud, nimetada Korralduswalitsuse ülema äränagemise järele kirjutajate kohtade peale ja palla maksta nendele niisugustel juhtumistel ka kirjutajate kohtade järele.

§ 2.

Käsen ohwitseri ja sõjawäe ametniku asetäitjad ohwitseride referwi mitte nimetada, maid igal juhtumisel, kui neid mingisugustel põhjustel ohwitseride ja ametnikkude kohtade pealt tagandatakse, peab neile endine rahwawäelase nimetus tagasi antama, tagandamise päewast arwates.

Kui ohwitseri ehk ametniku asetäitjad ewakueerimise puhul wäeosast tats kuud on ära olnud ja arstlike komisjoni otsuse põhjal edasi haigeks on tunnistatud, tuleb neid ohwitseride referwi nimekirja üles wõtta ja terwetsaamise puhul oma wäeosasse tagasi saata; kui aga wäeosale ülem ei ole nõus neid tagasi wõtma ohwitseri ehk ametniku koha peale, antakse neile endine rahwawäelase nimetus tagasi, terwetsaamise päewast arwates.

Ohwitseri ehk sõjawäe ametniku asetäitjatele endise rahwawäelase nimetuse tagastandmise puhul peawad wäeosale ülemad igal ütsikul juhtumisel minule sellekohase ettekande tegema, Korraldus-Walitsuse ülema laudu, käsus Babariigi sõjawägedele awaldamiseks.

Ohwitseri ja sõjawäe ametniku asetäitjatele maksta ohwitseride referwis olemise aja eest palka 600 marka kuus.

Nr. 788.

Tallinnas, 30. nowembril 1919.

Käsen kõiki Diwiisi Ülematele alluwates sõjawäe osades ja asutustes peetawaid nõorraamatuid, peale raha raamatute, mis sõjawäe Warustuswalitsuse Rahaasjanduse osakonna poolt saawad registreeritud ja wäljaantud, ära kinnitatada ja registreerida wastawa diwiisi intendandi walitsuses. Wiimasel kõigi kinnitatud raamatute peale registreerimise nimekirja pidada, millede peab olema ära tähendatud: wäeosale nimetus, raamatu nimetus, raamatute lehtede arv ja registreerimise nr. nr. Diwiisi intendantide ja diwiisidele mitte alluwate wäeosade ja asutuste raamatuid käsen registreerida walitsustes, milledele wiimased alluwad.

Aratirjad registreeritud raamatute nimekirjadest tulewad sõjawäe peakontrolöörile saata teadmiseks.

Nr. 804.

Tallinnas, 2. detsembril 1919.

Grandiks minu päewakäskule nr. 426 käsen kõik detsembri kuu pallade ja päewarahade, nowembri kuu korteri, rahade ja käesolewa aasta lõpuni mitte jätkuwate majanduslike ja muude kulude nõudmised 10. detsembrist Sm. Warustuswalitsuse Rahaasjanduse Diakonidasse anda ja maksutäsu talongide järele 20. kuupäewast ilmuda, nii et kõik nõutawad summad renteides 24. stp. wäljamõetud oleksid.

Et wäeosades ja asutustes aasta lõpuks suuri ülejäätsid ei koguks, mis arwepidamist raskendab, käsen nõuda ainult tegelikult tarwis minewad summad.

Nr. 805.

Tallinnas, 2. detsembril 1919.

Käsen komandeeritud sõjaväelastele maksta ajutiselt 1. detf. s. a. kuni uute komandeerimise päewarahade väljatöötamiseni ja maksmapanemiseni komandeerimise päewade eest, mil nemad toidu pealt maha arwatud, peale Ajutise Walitsuse poolt 11. detf. 1918 a. (Kiigi Teataja nr. 7—1918 a.) ja 7. weebbruaril s. a. (Kiigi Teataja nr. 9 — 1919 a.) kinnitatud komandeerimise päewarahade, — 12 marka päewas saamata jäänud toidunainete eest.

Ühes sellega käsen igal komandeerimise korral sõjaväelasi toidu pealt maha arwata.

Nr. 807.

Tallinnas, 3. detsembril 1919.

Pool aastat on tagasi, kui Daani Waldemar Sejr-Ambulancen, kapten Woldemar Anton Carl Klein'i, ülemhirurgi Dr. Bärq Lundstein'i ja 1. hirurgi Dr. Emanuel Sanniel'sen'i juhatusel arstiabi andmisega meile meie wabaduse sõjas appi tulid.

13. juulist s. a. kuni 30. novembrini s. a. on tähendud ambulants wäsimata töötanud. Ambulants on väga lugupeetud ja tema teenused meie wabaduse sõjas on suured.

Laikumise puhul Eesti sõjawäest awaldan neile ja nende kaastöölistele Wabariigi Sõjawägede nimel tänu raske ja ennahtsalgawa töö eest Eesti wabaduse sõjas, sel ajal, kus meie noor sõjawägi rasketes tingimistes pealetungiwa waenlase vastu wõitles.

Eesti Wabariigi sõjawägi ja rahwas saawad tänuga meeles pidama neid, kes rasketel argadel on meid aidanud oma tööga ja teadmiseiga kultuura ja inimesesoo waenlase vastu.

Lahtujatele soowin õnne ja edu kodumaale sõiduks.

Sõjawägede Ülemjuhataja,

Kindralstaabi Kindral-Major **Laidoner.**

Sõjaministri päewakäsi.

Nr. 86.

Tallinnas, 1. detsembril 1919.

§ 1. Käsen Kaitseliidu ülemat organiseerida perioodilisi õppuseid I järgu kaitseliitlastega. Iga õppuse kestus — 14 päewa. Õppuse ajal saab kaitseliitlane Kiigi poolt rahwawäelase toidu ja palga. Ruumid, kütte, walgustus ja küljealused õled tuleb maakondade kaitseliidu ülematel omawalitsuse asutuste käesti muretseda.

Kaitseliitlased peab omalt poolt kaasas olema: riided, jalandud, aluskott, tekk ja padi. Kui mileisid riided ehk jalandud õppust tatistawad — pikendasse õppuse aega Kaitseliidu ülema arwanagemise järele.

Kokkututulutamate kaitseliitlaste arwu ja õppuse koha määrab ära Kaitseliidu ülem.

Käsen esimese wahetusuga õppust algada 5. detsembril s. a. Järgmisteks kokkutulemisteks teeb wasta-tawa korralduse Kaitseliidu ülem.

Kokkutulemise kuisse täitmata jätmise korral lan-geb kaitseliitlane sõjakohu kätte sõjawäe teenistuskohtu- tuse seaduse (Seaduste Kogu, IV köide—431, 499, 500, 506 ja 507) põhjal.

Kindralstaabi Kindral-Major **Zarka.**

Sõjaministri eest.

Kaotused sõjas enne ja nüüd.

Dr. Gaston Bodart.

(Järg.)

Ohwitserkonna kaotused.

Kaotuste hindamisel on väga tähtis ohwitseride weriseid kaotusi kindlaks teha, esiteks sellepärast, et ohwitseride kaotused suurema hoolega ja täpipealsusega üles antakse kui lihtsõdurite kaotused, teiseks sellepärast, et ohwitserikaotuste arwud soldatikaotuste puuduliku ülesandmise juures heaks juhthõbriks on üleüldiste kaotuste hindamisel. Uuema sõjaajaloo nelja suure perioodi ajal — nimelt

Louis XIV. sõdades	1643—1715
Breisi Britsu	1740—1786
Napoleoni	1796—1815
pärast-napoleoniaegsetes	1816—1913

oli weriste ohwitserikaotuste protsent ühes ja samas riigis wäikeste eranditega endiselt jäänud, see tähendab: ühe wõitlusrinnast lahkunud ohwitseri peale tuli kõigis sõdades peaaegu seesama arw wõitlusrinnast lahkunud alamohwitseri ja soldatid.

Sõjaväeliste arwustikkude najal wõib tõendada, et kõigi armeede ohwitserikorpusite kaotuste protsent juurem on wastawate meeskondade kaotuste protsendist. See nähtus leiab selerust selles eestujus, mis ohwitser oma wahusega ja surmapõlgusega soldatile annab. See kaotuste protsent — ehk küll igas üksitus riigis isefugune — on ühes ja samas armees ka maailma-sõja ajal endiselt jäänud.

Seni on ainult üksainus riik, nimelt Suur-Britania, oma ohwitserikaotustest ja üleüldistest kaotustest maailmasõjas täpipealseid teateid annud.

Briti armeede üleüldised kaotused mitmesugustel sõjawäljadel maailmasõja ajal, asumaade ja India wägede kaotused juure arwatud, kuid ilma merewäe ja õhuwägede kaotusteta:

	Rendest tapetud	
	Ohwitseri	Mehi
Prantsuse frondil	32.769	626.843
Italia	86	941
Dardanellides	1.785	31.737
Saloniki frondil	285	7.330
Mejopotamias	1.340	29.769
Egiptuses ja Süürias	1.098	14.794
Saaha-Ida-Afrikas	380	8.724
Saaha-Übelas-Afrikas ja teistes ajumaades.	133	690
Ühtekõlli	37.876	720.828
	Kaotuste kogusumma	
	Ohwitseri	Mehi
	126.757	2,594.895
	458	6.480
	5.053	114.676
	1.217	26.101
	4.335	93.244
	3.592	54.261
	896	16.929
	326	2.971
Ühtekõlli	142.634	2,909.557

Ühes meremäe ja õhuvägede kaotustega, mis veel mitte avaldatud ei ole, tohtsid Suur-Britannia kaotused olla:

Üleüldiseid kaotusi: 3.100.000, nendest 150.000 õhviis.
Tapetuid 800.000, " 40.000 "

Magu siit näha, on Briti õhvitserikaotuste kogusumma üksi juba peaaegu niiama suur, kui terve Briti saatevägi (160.000 meest) Prantsusmaal sõjalgsel.

Õespool seifew tabel näitab, et õhvitserkonna ja meeskonna kaotuste wahelorrad mitmesugustel sõjalväljadel mitte ühesugused ei ole. Siin ei ole midagi imestada, kui wastaste mitmesugust wõitluswiisi ja ifelaadi filmas pidada.

Briti sõjamäe õhvitserkonna ja meeskonna kaotuste wahelord on üleüldiste kaotuste juures: 10 wõitlusriinast lahkunud õhvitseri 204 mehe kohta, ehk umbes 1 õhvitser 20 mehe kohta, ja tapetute juures: üks õhvitser 19 mehe kohta. Mii kõrgeid õhvitserikaotuste wõrdarwusi ei ole ühelgi teisel sõjamäel, ifegi Prantsuse sõjamäel mitte, kellel endistes sõdades alati kõige suuremad õhvitserikaotused olid.

Maintud wõrdarwud muutuwad üffitutes riitides tuntawalt. See nähtus on põhjendatud osalt õhvitserkonna ja meeskonna mitmesuguse proportsiooniga, osalt Europa sõjamägede mitmesuguste wõitluswiisidega.

Uurimiste põhjal on selgeks tehtud, et maailmasõjas kaotasid tekmiselt

tapetutena:

Briti sõjamägi	1	õhvitseri	19	mehe	kohta,
Prantsuse	"	"	25	"	"
Saksa	"	"	28	"	"
Austria-Ungria	1	"	37	"	"
Wene	1	"	45	"	"

haawatutena:

Briti sõjamägi	1	õhvitseri	22	mehe	kohta,
Prantsuse	"	"	30	"	"
Saksa	"	"	40	"	"
Austria-Ungria	1	"	45	"	"
Wene	"	"	61	"	"

kadunudena ja wangidena:

Briti sõjamägi	1	õhvitseri	20	mehe	kohta,
Prantsuse	"	"	50	"	"
Saksa	"	"	67	"	"
Austria-Ungria	1	"	52	"	"
Wene	"	"	118	"	"

Õhvitserkonna weriste kaotuste kõrge protsent on Briti ja Prantsuse sõjapidamise traditsiooniks saanud. Napoleoni sõjamägede õhvitserikorpuste kangelasmeelus ja õhwrivalmsus 1805 — 1815 aastatest on ka meie aja Prantsuse sõjamäele eeskujuks jäänud, mitmesugustest wõitluswiisidest hoolimata. Sel alal ettenõdetud eriuurimiste põhjal on meil wõimalik üffitajaliski kokuwõtet Napoleoni aegse õhvitserkonna kaotuste kohta, aukraadide järele korruldatult, siin awaldada.

Napoleoni sõjamägede õhvitserkonna kaotused 1805—1815 aastatel:

	Tapetud	Haawatud	Ühtekokku
Printsiipi Napoleoni kofast	—	3	3
Marschalisi	3	20	23
Korpusekomanderisi	3	19	22
Diwiifitndralisi	41	197	238
Brigaadifindralisi	124	498	622
Polkowniuid	264	1.045	1.309
Teisi staabiohvitseri	866	3.177	4.043

Kapteniisi ja rittmeistriisi	3.806	12.299	16.105
Ülemleitnantisi	4.001	12.053	16.054
Alamleitnantisi	3.235	10.568	13.803

Summa 12.343 39.879 52.222

(Järgneb.)

Saksa kapitulatsiooni põhjused 11. nowembril 1918.

(Prantsuse Suure Peatorteri ametlikkude dokumentide järele)
(Järg.*)

Õelmistes numbrites waatlesime Saksa sõjamäe armuliski kahanemist ja kõlbliski langemist, nüüd paneme tähele tema aineliski seisukorda enne kapitulatsiooni.

15. juuliski 1918 peale ei jaks Saksa wabrikud enam niipalju sõjamaterjali walmistada, kui frondi warustamiseks tarwis läheb. Sõjariistade arw kahaneb alatafa. Oktoobri lõpul on seisukord kriitiline.

15. juuliski oli Saksa suurtüükwäe seisukord järgmine: Kerget suurtüükwäge: 3.100 batareid = 12.500 suurtüükki.

Rasket wäljasuurtüükwäge: 2.150 batareid = 7.860 suurtüükki.

Ühtekokku: 20.360 suurtüükki.

Olgu materjali puuduse tõendusjeks järgmised dokumendid paljude hulgast:

Käsk 2. armeele 6. juuniski:

Kroonprints Rupprechti wägede rühm annab 1. juuniski järgmiski teada:

"Wiimase aja suurte materjalikaotuste järeldusel jännitab raske suurtüükmaterjali saamine raskusi. . . Sellepärast on tarwis suurtüükwäelaste tähelepanekut selle peale juhtida, et tarwis on raske suurtüükmaterjaliga kokkuhoidlik olla."

Teisel armeel on kahe nädala jooksul 177 suurtüükki kõlbmataks saanud, peaaesjalitsult oma tule läbi. Rikkiminekuid on rohkem kui töökojad parandada suudawad.

Käsk kroonprints Rupprechti wägede rühmale 19. juuliski:

"Wiimasel ajal on suurtüükide poolest jälle suuri kaotusi olnud, mis oma tule läbi on tekitatud. Materjali hoidmise tähtsuse pärast tuleb waljult ettekirjutatud tulekiruse ülemmäärast kinni pidada. . ."

Telefonogramm 25. reservdiwiifile 9. septembriski:

"Rasketes suurtüükide täiendust wõib ainult niisugustel kordadel nõuda, kui suurtüükid waenulise suurtüükitule läbi täielikult on purustatud ehk kõlbmataks tehtud. Täienduse nõudmised rikklainud suurtüükide tarwis jätatse raske suurtüükmaterjali puudusel tähele panemata."

Kui augustiski peale liiduwägede pealetungimine järkjärgult üle kogu frondi merest kuni Maafini ulatab, on Saksa ülemjuhatus materjali ja meeste puudusel sunnitud:

- a) üffituid wäeüksuseid ära lõhkuma;
- b) batareide arwu mõnedes polkudes ja bataljoniides wähendama;
- c) suurtüükide arwu mõnedes rasketes batareides wähendama.

Ühe hilisema daatumiga dokumendi järele oli Saksa suurtüükwäe seisukord nowembri algul järgmine:

*) W. „Södur“ nr. 31—36.

2600 kerget batareid,
1605 rasket batareid.

15. juulist arwates oli Sassa ülemjuhatus pidanud ära kaotama,

500 kerget batareid ja
545 rasket batareid.

Peale selle oli suurtükkide arwu rasketes batareides 4 pealt 3 peale alandatud ja batareide arwu wäljasuurtükkimäe pooltubes 9 pealt 8 peale wähenatud.

Peab veel meeles pidama, et ka ülejäänud batareid kaugelki mitte täielikud ei olnud: paljud olid materjali lihtlaste kätte jäänud ja paljud olid wastase ja oma enese tule läbi suurtükkide kaotanud. (15. juulist kuni 10. nowembrini olid ainult prantslased ja inglased üksi 4678 suurtükki saagiks saanud, nendest üks osa enese ehk wastase tule läbi rikutuid).

Sakslastele jäi veel umbes:

9000 kerget suurtükki,
4500 rasket suurtükki.

Nii oli siis Sassa suurtükkimägi 15. juulist kuni 10. nowembrini umbes $\frac{1}{3}$ oma suurtükkidest (umbes 7000 suurtükki) kaotanud.

Mitte ainult materjali hulk, waid ka ta wäärtus on tubliste alanenud. Wangiwõetud ohwitserid kurtisid sagedasti halwa materjali üle. Selle puuduse peapõhjusiks oli nähtawasti see asjaolu, et wõimata oli puhast ja wastupidawat terast valmistada. Dooresained kaheksid iga päewaga.

Lastemoona valmistamise kohta võib sedajama ütelda. Juba pärast Somme lahingut 1916. aastal oli Sassa sõjawäes lastemoona puudust märgata. Et aga talwel 1917/18 lääne frontil sõrdlemisi wainne oli, sellepärast oli Sassa ülemjuhatusel wõimalik erakordsete abinõude waral suuremat hulka lastemoona valmistada ja juure wedada lasta; kuid juba 1918. aasta kewadel on puudus jälle käes.

Sassa suurtükkimäel on kombets pealetungimise ettevalmistusel otse pillawalt lastemoonaga ümber käia, sellepärast oli juba Bitardia lahingu algusel rohkem lastemoona ära tarwitatud, kui selleks operatsiooniks üldise määratud oli. Ülem wäejuhatus annab käsu lastemoona kottuhoidmiseks ja kogumiseks hilisemate pealetungimiste jaoks. Augusti lõpul manitsetaske kõige piinlikumale kottuhoidmisele, sest 2. Warnelahingu ajal Wisne ja Marne wahel kottuhjatud lastemoona tagawarad tuli taganemisele maha jätta.

Oktoobrist peale läheb seisukord kriitiliseks: suurtükkimägi laheb wähe, tõkettuli kaotatakse ära, sest ta on liig kulukas, lastemoona valmistamine on puudulik, sest õppinud töölisel wabrikutest on frondile saadetud. Kõige suuremat kottuhoidmist soowitatakse ijaaranis lõhkeainete tarwitamisel.

Oigu selle tõendusjeks järgmine wäljawõte kroonprints Rupprechti wägede rühma päewatäjust 1. oktoobrist.

„Et wäga raskendatud on lastemoona muretsemine wäljasuurtükkide ja wäljahaubitjate tarwis, siis soowitatakse peaaesjalikult roheline ristiga ja sinise ristiga granaate (gaasigranaate) lõhkegranaatide asemel tarwitada.“

Päewatäjust 6. Baieri reservdiwiisile 26. septembrist: „Kergete wäljahaubitjate ja 10 cm. suurtükkide lastemoona lohib ainult pealetungimise korral tarwitada.“

Nii võib Sassa suurtükkimäe seisukorda 10. nowembril 1918 järgmiselt kokku wõtta: 15. juulil tarwitatava materjali hulk on $\frac{1}{3}$ wõrra wähenenud; parandamine ja täiendamine on rasket ja puudulik, meeskond on kokku kulwanud, hobustest on puudus, lastemoona ei jätku.

Ka kuulipildujate poolest ei olnud lugu palju parem. 1917/1918 talwe jookul oli Sassa sõjawägi kewa-

dise pealetungimise ootel rikkalikult kuulipildujatega warustatud. Sgal bataljonil oli üks raske kuulipilduja rood ja igal jalawäe roodul kuus kerget kuulipildujat. Sgal batareil oli üle kahe raske kuulipilduja.

15. juulil oli sakslastel Prantsuse frondil umbes 95000 kuulipildujat, nendest 35000 rasket ja 60000 kerget. Seega oli siis kuulipildujate arw termelt $\frac{1}{4}$ wõrra alanenud.

Waadeldes lennu ja wao wahendite seisukorda, rakendust, bensini ja loomatoidu muretsemist, saatsime samasuguse pildi.

Nii oli siis Sassa sõjawägi $3\frac{1}{2}$ kuu alaliste nurjaminekute järeldusel meeste ja materjali poolest tuntawalt nõrgendatud ning kõlbiselt wäsinud.

See enese jätkjärguline nõrkumine ja wastase kõwenemine sundis Sassa ülemat wäejuhatusi waherahu paluma, et lõpulikku kottumarisemist ära hoida.

Rudendorffi sõjamälestused.

(Jõrg.)

Rõigel 8. armee wõidukäigu ajal Allensteini ümbruses kuni sügawale waenlase maale ei jäänud armee ülemjuhatus wägedest maha. Olen ikka nõudnud, et meie kõige ligemas kottupuutumises juhatajatega ja wägedega seisaksime. Ka täskude andmine ja teadete muretsemine tegid selle tingimata tarwiliks: tehnilised teadete edastandmise wahendid olid veel puudulikud. Telefoniühendus Ida-Preisji prowintsis jättis palju soowida üle. Ametnikud olid osalt oma kohtadelt lahkunud. Sõdejaamad olid head, kuid neid oli ainult ratjawäl ja armee ülemjuhatusel. Pidin sellepärast kõigepealt autosid tarwitama ja staabi ohwitseri kohale saatma. Herrad wabatahtlikult autotorpusest on sõitjatena päris suurt korda saanud. Nad tegid sõitust, mis kõige julgemaid patrullikäike meele tuletamad. Meid waheseid lendureid, mis mul käsutada olid, tarwitasin tungiwalt luuramiseks, teadete muretsemiseks ei wõinud ma neid tarwitada. Teadete muretsemise wahendite puudulikkusest hoolimata oldi siiski alati orienteeritud ja wõidi armee ülemjuhatusel käsud õigel ajal edasi anda. Kõnelesin ka ise palju telefoniga, õhutasin tagant, kus see otstarbe kohasena paistis, segasin wahela, kus see kor-damineks tingimata tarwilik oli. See isiklik läbiläimine staabiülematega oli kasulik: ta paljus juhust otsekoheselt kuulda ja mõju avaldada.

Meil oli terve rida uusi korterisi. Nordenburis sattusin esimest korda paika, mis kauemat aega wene-laste käes oli olnud. Mustus oli seal uskumata. Turg oli täis rämpsu. Toad olid jälgil kombel roojastatud.

Insterburis elasime Dessau Dues, samas korteris, kust Rennenkampf enne seda oli lahkunud. Ka suurwürist Nikolai Nikolajewitsch olla alles wäga hilja lin-nast ära sõitnud.

Meil oli juhus Wene seisukohti põhjalikumalt waadelda. Meid kõiti täitis sügaw tänutundmus selle eest, et meil tarwis ei olnud neid seisukohti tormiga ära wõtta. See oleks meile palju wõrd maksma läinud.

Paljud Wene wäeosad on septembris ja oktoobris Ida-Preisimaal eeskujulikult talitanud. Weinikeldris ja tagawaraladustid wahiti. Rennenkampf pidas waljut distipliini Insterburis. Sõda tõi aga siiski lõpmata karmust ja suuri koledu. Kasatad olid metsikud ja toored, nad põletasid ja röõwisid. Palju elanikke sur-mati ja naiste kallal tarwitati wägivalda, osa elanikke wiidi ära. See oli juuremalt osalt meeletus. Asjata otsiti niisuguste tegude põhjendust. Wenelastele ei awaldatud rahwa poolt kõigewähematti wastupanekut.

Rahwas oli sõnakuulelik ja ei võtnud, nagu see ka meie waadetele vastas, mõtlustest mitte osa. Siin peavad wenelased oma kuritegude eest vastutama.

Wene sõjawägi oli raskesti Jda-Preisimaa peal lasunud. Nüüd olime uhked selle peale, et Saksa pinna waenlastest olime wabastanud. Glanittude rõõm ja tänu-tundmus oli suur. Maa ei ole mitte selleks wabas-tatud, et uuesti mõõra itke alla sattuda. Niisuguse häbi eest hoidku meid taemas.

14. septembril olime Insterburis, wõidu ja suurte saawutuste teadmuses. Seda üllatavamalt tabas mind minu ümberpaigutamise Breslausse kindral v. Schu-berti all asutatava lõuna-armee staabi ülemaaks.

Väikeses oli Saksa edasitungimine taganemi'ega lõp-penud.

Saksa läänwäe parem tiiw oli liig nõrk. Ta ei hakanud küllalt kaugele peale. Kaardiwäe referwatorpuse ja XI. armeekorpusse aramineel oli saatuslikuks saanu-. Seda tiima oleks koguni pidanud korpusstega Lothringist ja Elsasist kõwendama. Seda nõudsid ka kindral krohv v. Schlieffeni uurimused. Nõnda sündis see siis, ka tema waadete wastu, kui edasiliikumad Saksa wäed seal nii kaugele Dunewille Epinali joonele wiidi ja nad seal kinni jäid. Nii oleks lugu kogu sõjawäega olnud, kui meie mitte Belgia laudu peale ei oleks tunginud, waid pa-rema tiima lõunapool Longwy'i oleksime hoidnud. Kuna meie Brantsuse idlekindluste kallal Verdun-Belfori'i joonel werest tähhjaks jooksime, oleksid ühendatud Belgia Brantsuse-Inglise sõjawäed Belgia laudu meie paremale tiiwale kallale tunginud ja meid lõõnud. Ühtlasi oleksime sellega oma Alam-Mõcini tööstusemaa kaotanud. Meie läbihaamine oleks kindel olnud.

Räsk oli antud Marne juurest tagasi minna. Kas see põhjendatud oli wõi mitte, seda ei ole ma kunagi selgets teha wõinud.

Sõda pidi nüüd laua kesma, ifamaalt nõuti nüüd määratumat. See oli tund, kus Saksamaa end töö- poolest täielikult sõjale pidi pühendamata ja kus suuremii- fillist selgitustööd pidi algatama. Olin üllatatud meele- olust, mis oktoobri lõpul 1914 Berlinis ees leidsin. Meie seisutorra ülitõsidusest ei olnud siin midagi märgata.

Oli raske ja saatuslik sündmus, et Saksamaa katkilepingu armulise wähemuse juures ja waenlastest ümberpiiratud olles enesele pealesunnitud sõda julgelt antud lõõgiga ei wõitnud ja armulifelt suuremat, kuid mitte nii hästi wäljaõpetatud waenlast ei lõõnud. Nüüd tuli sellega rehkendada, et sõjawäed sõja joosul oma wäljaõpetamise poolest ühesugusemaks said, ku gi loota wõis, et Saksa wäe teataw üleolek tema kind- lustatud traditsiooni tõttu laua wastu peab. Suured kaotused tegewa wäe ohwitseride poolest wõisid kaht- lema panna. Igatahes pidi kõigege meie üleolekut wäljaõpetamises kindlustada püüdma, et waenlase arwu- line üleolek vähem tuntaw oleks.

Meie pidime kõigepealt sellega rehkendama, et Inglis- maa aega lasutab, et oma kaitsejõudu kõwendada ja enesele oma loewasõitu kõrwale ka tugewat maawäge luua. Inimesi oli selleks olemas. Selle wastu ei tohtinud meie midagi tegemata jätta, et sõda ometigi wõita. Saksamaa pidi sõjariistus wäeleeriks scama. See oli ka minu uue aasta õanepoow, mis ma 1. jaanuariks 1915 ühele ajalehele saatsin. Ülem wäejuhatus oli sügisel 1914 ja talwel 1914/15 18 kuni 20 diwiisi kokku seadnud. Meie korraldusime landeswehri ja landsturma wäeosadest uusi diwiise. Algajime sellega, et bataljonide arwu diwiisis 12' pealt 9 peale alandajime ja sel moel saa- dud bataljonidest, suurtükiväge ja spetsialwägesid

juure lisades, uusi diwiise asutasime. Tegime palju ära, kuid paljus asjus siiski mitte küllalt.

8. armee oleks nüüd tingimata korpusseid lääne- wäerinnale anda wõinud. Mina ei tea, kas seda mõlet ülemas wäejuhatuses on arutatud, ehk kas teda Austria-Ungria armees seisuford on tekkida lastnud. Austria-Ungria sõjawägi oli, nagu nüüd kahjuks nägin, täielikult lõõnud ja läks erakordselt suurte kaotustega üle Sani tagasi. Wenelased tulid järele. Wenelaste siisetungimine Määrimaale, siis ka Ülem-Sileesiasse, sai wõimalikuks. Austria wäge tuli aidata, kui teda häwitada ei tahetud lasta. 8. armee edasitungimine üle Karewi, nii nagu see septembri alguses oli mõel- dud, oleks lõõgiks õhtu jäänud. Toerus pidi otse- kohene olemaja ta ei wõinud küllalt suur olla. Väane wäerinda ei suutnud meie kõwendada.

(Järgneb.)

Seisuford meie wäerindadel.

(Kokkuvõtte sõjalifelt tegevusest 28. nowembrist—5. detsembrini)

Narwa wäerinnal on mõtlused raugemas. Sell. nädala joosul oli küll wäiteste woheaegadega pealetungimisi Soome lahe ääres, Narwa—Jamburi ja Narwa—Dudowa sihtidel, kuid endiste mõtlustega wõr- reldes ilmutas waenlane vähem agarust ja tema peale- tungiwad jõud ei olnud nii metsikul julged. Suured waenlase kaotused langenutena ja haawatutena meie tabama tule all ei ole oma mõju awaldamata jätnud, niihästi pealetungiwate wägede, kui ka wastase kõrgema wäejuhatus peale. Soome lahe ääres Korostelli ja Feodorowka külade piirkonnas olid 1.—3. detsembrini mõtlused siiski paiguti endise ägedusega. Mitmekordsed tihedad pealetungiwad waenlase ahelitüd pillati meie tabama tulega laiali. Waenlase suurtükitali oli wäga kõwa. Narwa—Jamburi sihil oli iga päew äge suur- tüki tulewahetus, Nisõi ja Kriuscha külade ja Narooma jõe joonel tulewahetus luurajate wahel.

Waenlasele on Narwa wäerinnal meie wastu tege- wuses 44 polku jalawäge, mis umbes 35.000 titku wälja teeb, umbes 600 kuulipildujat, 39 suurtükki, nendest 25 kerget ja 14 rasket, 10 soomusautot ja üks soomusrong.

Pihkwa ja Põtalowo sihtidel läks nädal endist wiisi wakkelt möõda. Naudee piirkonnas jatkas waenlane oma seisukohtade kindlustamist, mida aga meie tabama suurtükitaliulega tihtipeale takistati. Naudee, mis waenlase pommide läbi mitmest kohast lõhutud oli, paran- dati meie soomusrongi poolt kuni Gräditche küalani ära. Põdubje ja Nowaja külade piirkonnas oli wahete wahel elaw tulewahetus luurajate wahel. Ka Marienhaufeni piirkonnas, Depenitje ja Uglõ külade juures, olid meie luurajad tegewad. Nimetatud külad puhastati waenlastest ja tema eelsalgad aeti laiali.

Waenlane hoiab ennast siin passiwiselt. Ehk küll kommunistid, polkudes kommunistilisi nädalaid toime pannes, Nõufogude wabariigi ja kommuuns heats kih- tustööd teewad, ei tõsta see mobiliseeritute meeleolu sugigi. Minult üstikud lasewad endid kommunistide hulla üles wõtta.

Kuidas üks ohwitser oma ko- huseid isamaa wastu täidab.

Suurel ja laial Wenemaal ei olnud just haruldajets nähtusels, et mõni ohwitser, kes fronditeenistusest kõrwale

tahtis hoida, kuude ja isegi aastate kaupa „kadunud“ võis olla.

Et aga ka meil väikeses Gestis mõni ohvitser kaenamat aega nägematu saab olla, ilma et teda ka kõige hoolikamal otsimisel üles võiks leida, ehk kuigi viimaks tema jälgile peaks jõutama, teda siiski mitte kui väejuokstut vastutusele ei saa võtta, see kõlab küll imelikuna. Kui võimatu see ka näib olewat, ometi on see võimalik. Seda näitab ühe Babariigi ohvitseri lühikene teenistusekäik, mis järgmine on:

Leitnant **K i r c h h o f f** teenis enne Saksa okupatsioonivägede Gestimaale tulekut Tallinnas Wene mereväe staabis.

Tulid sakslased. Kohe tõttab Kirchoff nende teenistusse; märtsi kuul 1918 teenib ta juba „Kraftfahrstelle“ ülemana ja võtab Gestis väeosadelt nende warandust okupatsioonivõimudele üle. Muu seas langeb ka rikkalik Inseneriroodu automaterjal Kirchoff'i agaral kaastegevusel sakslaste saagiks.

Sakslaste Gestimaalt lahkumiseega kaob ka Kirchoff lühitejeks ajaks filmapiirilt. Novembri kuu lõpul (1918 a.) astub ta Tallinna Raitse-Viidu Saksa Osakonna (Mus-tapeade klubi teenistusse.)

Jaanuaris 1919 saadetakse Kirchoff ühes teiste taitseliitlastega Tartu. Tartus jääb Kirchoff haigeks ja laskeb ennast weebruari alguses tagasi Tallinna saata. Terwels saades, teenib Kirchoff jälle sama Raitse-Viidu osakonnas.

Märtsi lõpul tuleb linilt nõudmine ohvitseride peale, ja Kirchoff saadetakse ühes teistega sõjaväljale.

15-dal aprillil on ta juba jälle Tallinnas, soomusautot, mille komandandits ta oli nimetatud, remonti tuues.

15-dast aprillist kuni 22-se maini on Kirchoff oma väeosast ära, ja keegi ei tea, kus tema on.

22-sel mail ilmub Kirchoff 9-da polgu ülema juure, kuid jääb juba paari päeva pärast haigeks ja laskeb end Tallinna ewakuierida — paranemisele.

Mai lõpust kuni 20-da juulini on Kirchoff nägematu.

20-dal juunil arwab ta heats jälle korraks linile sõita.

20-dal ilmub ta soomusautode rühma Nr. 2 ülema juure. Väeülemad ei saa wigurdamisest midagi aru. Leitnandi endine ülemus ei tea teda taga otsida ja uus on ka tema dokumentidest rahuldatud ega hakka uurima, kus Kirchoff seni on olnud.

Järgmisel päeval on Kirchoff juba jälle haige ja laskeb ennast uuesti Tallinna rawitsemisele saata.

21-sel juunil sõidab Kirchoff linilt ära.

Kus ta sellest päevast algades kuni 20-da augustini viibib, selle kohta püüdnud teated.

20-dal augustil ilmub ta tagasi väeosasse, kus ta viimati oli. Ta tuleb Tallinnast rawitsujelt. Seeford on ta terwelt üheltateistkümmend päeva oma väeosas. Jmestamise väärt pilt wastupidamise aeg waelele haigele!

Warsti aga raueb uuesti Kirchoff'i wastupidamus.

9-dal septembril jääb Kirchoff uuesti haigeks ja sõidab jälle Tallinna rawitsusele.

Seeford läheb tal isegi korda haigemaja nimelirjadesse ennast sisse kanda lasta.

Nüüd viibib ta Tallinnas kui õige haige kunagi.

9-dast septembrist kuni 14-da oktoobrini rawitseb ta niiviisi 2-se Tallinna sõjaväe haigemaja juures — oma hambaid.

Siin saab Korralduswalitsus, kes teda juba ammu taga otsib, Kirchoff'i jälgile.

Ta kutsutakse seletust andma ja saadetakse selle peale l. Tallinna sõjaväe haigemajasse, kus arstiline komisjon tema terwise seisukorra üle otsusele peab jõudma. Komisjon otsustab: „reateenistuseks kõlbulit“.

Nüüd antakse Kirchoff'ile ettekirjutus wiibimata linile sõita.

Kirchoff ei näi aga oma saatusega rahul olevat. Ta ahwardab, kui „wenelane“, loode armeesse üle minna, kahetjedes, et ta üleüldse Gestis teenistusse on astunud.

14-dal oktoobril saab ta ettekirjutuse 8-e polku sõita; samal õhtul teatab ta ka, et 15-dal õhtul ettekirjutuse põhjal ära sõidab.

16-dal hommikul, sel ajal kui leitnant Kirchoff juba Walgas olets pidanud olema, tuuakse Korralduswalitsusse järgmise sõjuga raport:

„Teatan Teile, et ei ole võimalik ära sõita, sest et peale õhtu kella pool kahetkma hajal brauningu puhastamise juures laengu lahtiminemise läbbi isja mind läbbi jalga haawotis. Ltn. **K i r c h h o f f**.“

Kas on siin veel seletust waja? Wist ei. A. S.

Teadaanne.

Jõulukingituste saatmise asjus sõduritele.

Jõulupühad lähenevad, ja nagu kuulda, tahawad mitmed seltskonnaasutused ja tegelased jõulukingitusi korjata ja annetada meie wahwa rahwawäe sõduritele.

Rahwawägi on suur ja üle terve meie piiri latall, igauks nendest on oma elu pandiks pannes wõibelnud meie wabaduse eest ja albanud kodumaad üles ehitada.

Kingitused, mis on kawatsetud wälja jagada ja saata meie sõjawäele, näitawad, et rahwas oma paremaid poegi ei ole unustanud, kes kangel piiri ääres lumefaju ja tuule käes kindlalt wäljas seisawad, et isamaad kaista. See meeletuletus saab seda armsam olema, mida kangelamal sõdur oma koduloldest leiab. Jagamise juures aga wõib ette tulla, et mõnedesse väeosadesse rohkem kingitusi tuleks, kui teise, ehk wõib kogemata mõni hoopis ilma jääda. Et seda ära hoida, on ülemjutaja staabi kantselei ülem kapten **Rotšchild** kingituste jaotuse arwepidamise oma peale wõtnud. Selleks, et asja paremini korraldata, olets soowitaw, et kingituste ärasaatmise juures saaks teatatud, kuhu ja kellele soowitakse saata; see võimaldaks ühetaolisi jaotusi ja annaks võimalusi soomijatele juhatusi anda, kuhu olets soowitaw saata. Goodan, et seltskond kingituste ärasaatmise juures seda juhust tarwitab ja lahtelt teadete saamiseks kapten **Rotšchildi** poole pöörab. Teateid wõib saada kapten **Rotšchildi** käest suusõnaliselt: ülemjuhataja staab, Bogari uul. nr. 1, tuba nr. 70. Kirjalikult — sealjamas. Rõnetraadi kaudu — sõjaväe keskjaam nr. 126. Telegraafi kaudu — „Ülkantsül“ — **Rotšchild**.

E. W. S. ülemjuhataja staabi ülem

kindralstaabi kindralmajor **Soots**.

Wastutaw toimetaja: kindralstaabi polkownik **Rint**.

Wäljaandja: Wägede ülemjuhataja staab.

Ilmus trükist: SETUKESTE ELUKOHAD JA ARW.

Äratrük Dr. Hurti Setukeste laulude sissejuhatuses. Lisaks Setumaa kaart.

Hind 3 marka.

Saada Sõjaväe trükikoja kantseleist, Tallinnas Rütli tänaval nr. 13.